

MED PLURALIZACIJO IN HOMOGENIZACIJO: RAZNOLIKOST NOVIC V SLOVENSKI MEDIJSKI KRAJINI V DOBI DIGITALIZACIJE¹

IGOR VOBIČ, MARKO ROBNIK ŠIKONJA, ALEŠ ŽAGAR, BORIS MANCE

1 TEORETSKO-KONTEKSTUALNI UVOD

1.1 Raznolikost novic v sodobnem raziskovanju medijev

Raziskovanje raznolikosti novic se je v zadnjih treh desetletjih uveljavilo kot eno ključnih področij proučevanja medijev in novinarstva. Raziskovanje raznolikosti novic spada v okvir proučevanja tako eksterne kot interne vsebinske pluralnosti medijev, pri čemer študije proučujejo tri razsežnosti: strukturo, ki vključuje lastništvo medijev, njihovo organizacijo in poslovne modele; vsebino, ki zajema raznolikost žanrov, tem, virov in pogledov; ter izpostavljenost, ki meri dostop občinstev do heterogenih vsebin v tradicionalnih in digitalnih medijih (Karppinen, 2018; Hendrickx, Ballon in Ranaivoson, 2020; Loecherbach in dr., 2020; Joris in dr., 2020).

Raznolikost novic vselej odraža delovanje dveh hkratnih procesov, in sicer pluralizacije in homogenizacije, ki sta ključna za oblikovanje demokratične javne sfere. Pluralizacija normativno predstavlja medijsko artikulacijo idej in interesov posameznikov in različnih družbenih skupin, tudi marginaliziranih, v razvejano, racionalno in argumentirano javno razpravo. Za integracijo v javnem diskurzu, oblikovanje javnega mnenja in vključevanja v politično življenje je nujna homogenizacija okoli skupnih vprašanj in problemov.

V različnih družbenih kontekstih se procesa preobražata pogosto tako, da zavirata in omejujeta demokratično javno razpravo. Po eni stani se pluralizacija preobraža v fragmentacijo, ki temelji na logiki

---

¹ Poglavje temelji na razširjeni različici študije, ki je bila v angleškem jeziku objavljena v mednarodni znanstveni reviji *Medijska istraživanja*: Vobič, Igor, Marko Robnik Šikonja, Aleš Žagar in Boris Mance (2025): Watchdog or Copycat? Examining News Diversity in Slovenian Journalism System. *Medijska istraživanja* 30 (2): 5–34.

individualizacije in prilagajanja informacij specifičnim skupinam (segmentacija) ali posameznikom (personalizacija) ter se odraža v razdrobljenosti občinstev in vsebin. S tem se medijski prostor deli v niše, kar na prvi pogled povečuje raznolikost, v praksi pa lahko vodi v rahljanje skupne komunikacijske osnove in s tem slabljenje javne razprave. Po drugi strani koncentracija medijskega lastništva spodbuja homogenizacijo, ki odraža procese racionalizacije poslovanja in iskanja upravljaljskih sinergij, kar lastniško povezane medije vodi v uporabo skupnih virov informacij, strategij poslovanja in sorodnih produkcijskih praks (Beckers in dr., 2017; Hendrickx in Ranaivoson, 2019; Hendrickx in Van Remoortere, 2024). Skrajni rezultat homogenizacije je »ekscena podobnost« (van Cuilenburg, 1999: 195), ki odseva novinarsko prakso, znano kot »pinjarstvo« (*churnalism*), s katero novinarji praviloma brez preverjanja in nadaljnje analize »stepajo« že objavljene vsebine drugih medijev, sporočila za javnost in agencijske novice, torej hitro pripravljeno, reciklirano informacijsko »maslo« (Vobič, 2025: 68). V tem smislu homogenizacija zmanjšuje raznolikost medijske krajine in vodi v osiromašenje javne sfere, saj se pluralnost perspektiv nadomešča s poudarjanjem istih tem ter ponavljanjem istih glasov in pogledov.

Ena ključnih ugotovitev sodobnih raziskav raznolikosti novic je, da procesi pluralizacije in homogenizacije niso zgolj sočasni, temveč pogosto delujejo protislovno in hkrati. V tem okviru Karppinen (2019: 501–503) prepoznava protislovno razmerje med (pre)obiljem izbire in omejenostjo perspektiv, v katerem se zrcali temeljna napetost sodobnega družbenega komuniciranja: medtem ko imajo državljani dostop do obilice informacij, se ta raznolikost ne odraža nujno v stabilnih pogojih za demokratično razpravljanje. To protislovje ustvarja stanje, v katerem ima javnost občutek izbire med različnimi mediji in platformami, v resnici pa se sooča s ponavljanjem prevladujočih tem, glasov in pogledov. Obilje novic in kanalov samo po sebi tako ne zagotavlja večje raznolikosti, temveč lahko vodi v ožji nabor tem, glasov in pogledov, ki odražajo asimetrije moči v družbi. Pluralizacija in homogenizacija se tako ne izključujeta, temveč skupaj oblikujeta kompleksno okolje, v katerem je raznolikost novic nenehno pod vprašajem.

1.2 Kritični pristop k raznolikosti novic

Raznolikost novic je več desetletij pomemben problem v raziskovanju medijev in novinarstva, predvsem v povezavi z vprašanji koncentracije lastništva na medijskih trgih ter dominantnosti določenih glasov in pogledov v novicah (glejte npr. Brown, Collins in Duguid, 1987; McQuail, 1992; Voakes in dr., 1996; Napoli, 1999; van Cuilenburg, 1999). V zadnjem

desetletju je raziskovanje raznolikosti novic dobilo zagon z vztrajnim procesom digitalizacije, s katerim so se zgodili nesluteni premiki v produkciji, diseminaciji in potrošnji novic v pospešenem in omreženem družbenem komuniciranju, medtem ko se je koncentracija na vse bolj prepletenih medijskih trgih okrepila, relevantca medijev in zaupanje vanje pa oslabela s platformizacijo javnega življenja in z algoritmizacijo komuniciranja (glejte npr. Powers in Benson, 2014; Sjøvaag, 2014; Beckers in dr., 2017; Humphrecht in Esser, 2017; Heim in dr., 2018; Hendrickx, 2019; Hendrickx in Van Remoortere, 2024). Kljub bogati produkciji študij raznolikosti novic pregledne analize dozdašnjega znanstvenega raziskovanja (glejte Karpinen, 2018; Hendrickx, Ballon in Ranaivoson, 2020; Loecherbach in dr., 2020; Joris in dr., 2020) kažejo na konceptualno razdrobljenost in pomanjkanje analitične jasnosti v študijah raznolikosti novic in z njo povezanih problemov.

V svojem pregledu Hendrickx, Ballon in Ranaivoson (2020: 1752) podobno ugotavljajo, da se izraz raznolikost novic (*news diversity*) pojavlja v številnih oblikah in različnih pomenih, zato je podvržen različnim interpretacijam.

Zaradi množstva podobnih, a ne povsem enakih izrazov ter pomanjkanja soglasja – tako znotraj akademskih krogov kot tudi širše – o tem, kaj izraz pomeni, kaj predstavlja in kakšen naj bi bil njegov namen, je raznolikost novic postala nejasen in problematičen pojem, ki ga je težko kvalitativno opredeliti in kvantitativno izmeriti, kaj šele temeljito analizirati ali ovrednotiti. (prav tam)

V kontekstu, v katerem se ga zamenjuje z »medijsko raznolikostjo« (*media diversity*) in »vsebinsko raznolikostjo« (*content diversity*), tudi Joris in dr. (2020: 1893) poudarjajo, da je raznolikost novic konceptualno »težko ulovljiva«, zato je pomemben del literature med seboj težko primerljiv. Literaturo zaznamuje »prikrivanje« normativnih predstav o raznolikosti novic, »zato ostaja nejasno, kako rezultate sploh interpretirati in katera normativna predpostavka prevladuje v raziskovanju teh problemov« (prav tam: 1907). Ta »izmuzljivost« je problematična, saj ima prav teoretsko utemeljena normativnost ključno vrednost za razumevanje demokratičnega pomena raznolikosti novic (prav tam). V tem kontekstu Loecherbach in dr. (2020: 608) prepoznavajo »protislovno situacijo«. Po eni strani gre za eno najplodovitejših raziskovalnih polj, ki je pridobilo pozornost ne le raziskovalcev komuniciranja, medijev in novinarstva, temveč tudi drugih disciplin – vse od prava do računalništva in informatike. Po drugi strani pa prav ta priljubljenost zavira nadaljnji napredek: »razlike na pojmovni in empirični ravni so postale

tako izrazite, da medsebojno oblikovanje vednosti postaja vse težje« (prav tam). V svoji analizi Karppinen (2019: 493) poudarja, da o normativnem in analitičnem pojmu raznolikosti ni soglasja v znanstvenih in strokovnih krogih. Čeprav se zdi, da gre za pojem, »ki ga lahko vsakdo sprejme«, kot poudarja Karppinen (prav tam: 494), natančna analiza kaže, da »ne gre za nevtralen ali neproblematičen ideal« v novinarstvu in medijih. V tem smislu so različne interpretacije raznolikosti novic in tudi sorodnih pojmov, kot je medijski pluralizem, neločljivo povezane z različnimi normativnimi idejami o vlogi medijev in novinarstva v družbi. Četudi so normativne predpostavke v študijah medijskega pluralizma in raznolikosti novic pogosto tihe, presek literature razkriva glavne pristope h konceptualizaciji raziskovanja raznolikosti novic (glejte Raeijmaekers in Maesele, 2015; Karppinen, 2018; Hendrickx, Ballon in Ranaivoson, 2020).

Liberalni pristop k raznolikosti novic, ki ga Raeijmaekers in Maesele (2015: 1052) imenujeta tudi »afirmativna raznolikost«, medije razume kot »zrcalo družbe« oziroma »trg idej«, saj naj bi z vsebinami verodostojno odražali obstoječo družbeno heterogenost. Normativno bi v tem okviru morali mediji obveščati državljane o družbeno relevantnih problemih in rešitvah, ki jih predlagajo politični predstavniki, nadzorovati elite, zagotavljati preglednost političnih procesov ter omogočati oblikovanje javnega mnenja s predstavljanjem različnih stališč in artikulirati različne interese, vključno s političnimi zahtevami državljanov (Magin in dr., 2023: 672). Ta pristop poudarja prost pretok informacij, pri čemer mora raznolikost idej, glasov in virov v novicah odsevati raznolikost družbe, kar sama po sebi zagotavlja konkurenca med mediji, ki sledijo načelom objektivnosti, uravnoveženosti in nepristranskosti (Raeijmaekers in Maesele, 2015: 1052). Kritiki liberalnega pristopa poudarjajo, da zanemarja strukturne pogoje produkcije in distribucije medijskih vsebin ter da se ne ukvarja z delovanjem medijskih trgov, ki v obstoječih razmerjih družbene moči privilegirajo določene akterje in glasove, določene pa marginalizirajo (glejte Karppinen, 2019: 495).

Deliberativni pristop k pristranosti novic, ki ga Raeijmaekers in Maesele (2015: 1053) prepoznavata kot »afirmativni pluralizem«, medije razume kot javne forume, ki ne odražajo zgolj družbene raznolikosti, temveč oblikujejo identitete in vzpostavljajo skupna družbena vprašanja (glejte tudi Calhoun, 1992). Deliberativni pristop raznolikost novic razume kot temeljni pogoj za obstoj in delovanje javne sfere kot prostora racionalne, vključujoče in informirane javne razprave, v kateri se oblikujeta kohezija o skupnih problemih in konsenz okoli njihovih rešitev (glejte Loecherbach in dr., 2020: 616; Hendrickx, Ballon in Ranaivoson,

2020). Namesto proporcionalnosti in uravnoveženosti, ki prevladuje v liberalnem pristopu, znotraj deliberativnega pristopa prevladuje »odprta raznolikost«, s katero se poudarja enakovredna participacija vseh relevantnih akterjev v političnem diskurzu kot normativna zahteva javnega komuniciranja (Magin in dr., 2023: 676). Z drugimi besedami, v okvirih deliberativnega pristopa je raznolikost novic eden od ključnih pogojev, da so različni družbeni glasovi in perspektive vključeni v javni diskurz. To je pogoj oblikovanja skupnega razumevanja družbenih vprašanj skozi vključujočo razpravo, iz katere nobena skupina ne sme biti izključena ali v njej marginalizirana ne glede na družbeni položaj in razmerja moči. Deliberativni pristop je deležen kritik, da ignorira neenaka razmerja moči in z njimi povezane kompleksnosti družbene pluralnosti (Karppinen, 2019: 499).

Kritični pristopi k razumevanju raznolikosti novic medije po eni strani razumejo kot kulturne industrije in poudarjajo, da raznolikost ne more obstajati neodvisno od neenakosti v družbenih odnosih (politična ekonomija komuniciranja), po drugi strani pa medije predstavljajo kot polja spopadov, na katerih se diskurzivno soočajo različni ideološki pogledi, raznolikost pa odraža stopnjo napetosti med različnimi temami, idejami in glasovi (kritične kulturne študije) (Raeijmaekers in Maesele, 2015: 1053–1055). Kritični pristopi tako ne idealizirajo uravnoveženosti in reprezentiranosti v novicah, temveč probleme raznolikosti novic razumejo po eni strani kot odraz partikularnih interesov medijskih lastnikov in instrumentalnosti delovnega procesa v uredništvih (prav tam: 1054), po drugi strani pa prevprašujejo načine vzpostavljanja družbenega konsenza skozi novice in poudarjajo, da so kritični glasovi in pogledi, ki so pogosto utišani v javnih razpravah, ključni za njihov demokratični značaj (Karppinen, 2019: 500). Raznolikost novic tako odraža dinamični proces, pogojen z družbenimi napetostmi in usmerjen v redistribucijo simbolne moči kot pogoja bolj pravičnega in vključujočega javnega prostora. Institucionalna razmerja v medijski krajini, uredniško delovanje in novinarske prakse tako določajo, katere teme, pogledi in glasovi so legitimni in dominantni v javnem diskurzu, kateri pa so nelegitimni in marginalizirani, pri čemer je raznolikost novic rezultat redistribucije simbolne moči znotraj vzpostavljenih materialnih družbenih odnosov.

V tej študiji kritično pristopamo k raznolikosti novic, saj jo razumemo kot zgodovinsko in strukturno pogojen proces, v katerem se skozi medijske prakse in institucionalna razmerja vzpostavljajo, reproducirajo ali prelamljajo razmerja moči. Raznolikost novic zato ni zgolj vprašanje formalne kvantitativne zastopanosti, temveč predvsem vprašanje vidnosti različnih pogledov skozi novice in dostopa različnih glasov do javnega diskurza.

V tem smislu je študija raznolikosti novic kontekstualno pogojena s posebnostmi slovenskih medijev, pri čemer kritični pristop omogoča proučevanje novic in njihove raznolikosti v medijski krajini, ki jo pomembno določajo koncentracija medijskega lastništva, poskusi politične instrumentalizacije medijev, različni pritiski na poklicne novinarje in krizo javne radiotelevizije.

1.3 Strukturni pogoji medijev v Sloveniji in raznolikost novic

Medijska krajina v Sloveniji je podvržena »dolgi dvojni revoluciji« (Vobič, 2023), s katero se preobražajo razmerja moči v slovenski medijski krajini v zadnjih treh desetletjih. Po eni strani jo tvori »posnemovalna revolucija« (Splichal, 2001), ki je od začetka devetdesetih let združevala dve skupini teženj – tistih, ki posnemajo zahodne tradicije, ideje in institucije, kar so odražali procesi privatizacije, komercializacije in internacionalizacije, ter tistih, ki posnemajo oblastna razmerja iz preteklosti, predvsem iz obdobja socializma, kar se je kazalo z renacionalizacijo in s poskusi politične instrumentalizacije javne radiotelevizije ter z ideološkim ekskluzivizmom. Vzpostavilo se je namreč posebno paternalistično-komercialno medijsko okolje, v katerem so zabrisane meje med političnimi in ekonomskimi interesi, hkrati je izrazit problem izključevanja državljanskih interesov (glejte tudi Bašić Hrvatini in Kučić, 2004; Bašić Hrvatini in Petković, 2007; Bašić Hrvatini in Milosavljević, 2010).

Družbene spremembe, ki jih prinaša posnemovalna revolucija, po drugi strani napaja »digitalna revolucija« (Vobič, 2023: 162), ki kljub demokratičnim potencialom pogloblja probleme medijev in novinarstva v Sloveniji (glejte tudi Vobič, 2025). Digitalizacija kot vztrajen in vseobsegajoč proces, ki vpliva na vse vidike človeškega življenja v globaliziranem svetu, ni omejena zgolj na tehnološki razvoj, temveč je v veliki meri določena s prevladujočimi družbenimi odnosi in konteksti (Splichal in Dahlgren, 2016). V medijih in novinarstvu se je okrepila strategija zniževanja stroškov dela in fleksibilizacije delovne sile, ki se je kazala predvsem s skrajno rutinizacijo in hkratno prekvalifikacijo novinarskega dela za hitro in stalno dejavno komuniciranje na družbenih omrežjih, z novimi načini standardizacije novic v večplatformni produkciji in zanašanjem na tvegane oblike zaposlovanja (Vobič in Bembič, 2021; Kaluža in Slaček Brlek, 2020; Sekloča in Slaček Brlek, 2024).

Dolga dvojna revolucija medijskega okolja v Sloveniji izpostavlja ključne politične, ekonomske, kulturne in tehnološke dejavnike, ki oblikujejo strukturne pogoje medijev s pomembnimi posledicami za raznolikost novic v državi (glejte tabelo 1).

TABELA 1: STRUKTURNI POGOJI MEDIJEV IN POSLEDICE ZA RAZNOLIKOST NOVIC

Strukturni pogoji	Opis	Posledice za raznolikost novic
Koncentracija lastništva in omrežni nadzor	S kompleksnim omrežjem podjetij, povezanih na podlagi skupnega lastništva, upravljaljskih položajev in družinskih vezi, en akter (Martin Odlazek) obvladuje medijski konglomerat, ki zajema več sektorjev (Media24) (radio, dnevni tisk, revije, televizijo in digitalne medije), pri čemer se hkrati izogiba formalni regulaciji (Kučić, 2020; Pirc, 2023; Milosavljević in Biljak Gerjevič, 2024).	Težnje k homogenizaciji vsebin med mediji, polavtomatizirano reproduciranje vsebin in zmanjšana uredniška neodvisnost.
Monopolizacijske težnje na oglaševalskem trgu	Na podlagi visoke gledanosti televizije in dosega na spletu Pro Plus utrjuje prevladujoč položaj na trgu, kar vpliva na razdelitev oglaševalskega kolača in ovira razvoj manjših medijev (Kučić, 2015; Vobič, 2023).	Centralizacija moči na trgu zmanjšuje pluralizem; manjši mediji težko poslujejo.
Kriza časopisne industrije	Upad naklad, oglaševalskih prihodkov in zaposlitvenih pogojev; vse večja odvisnost od prikritega oglaševanja (<i>native advertising</i>) ter diverzifikacija prihodkovnih modelov v nemedijske sektorje (Vobič, 2020; Bembič in Vobič, 2021; Sekloča in Slaček Brlek, 2024).	Manj prostora za poglobljeno in kritično novinarstvo; porast hibridnih formatov, spornih z vidika novinarske etike.
Politična instrumentalizacija javnih medijev	Različni mehanizmi političnega vpliva na upravljaljsko strukturo in financiranje RTV Slovenija in STA, kar je v zadnjem desetletju vodilo v obdobja izrazite uredniške podrejenosti in politizacije (Šplichal, 2020; Vobič, 2023).	Tveganje erozije profesionalne avtonomije; zmanjševanje zaupanja javnosti v medije.
Strankarska medijska infrastruktura	Politično povezani mediji (Nova24TV, tehnik <i>Demokracija</i> in več deset spletnih portalov) z lastniki, direktorji ali uredniki, ki imajo (ne)posredne povezave s stranko SDS in služijo interesom strankarske propagande (Kučić, 2019; Vežjak, 2021; Šplichal, 2020).	Fragmentacija in polarizacija; izkrivljanje javnih razprav; padeč uredniških standardov.
Strukturna marginalizacija tretjega medijskega sektorja	Zaradi kratkoročnega, nestabilnega in projektne javnega financiranja se tretji medijski sektor sooča s finančno negotovostjo in simbolno marginalizacijo v novinarskem sistemu (Bašič Hrvat, 2004; Radio Študent, 2024).	Omejene zmožnosti za produkcijo raznolike, lokalno relevantne vsebine; zmanjšana avtonomija zaradi odvisnosti od javnega financiranja.

1.4 Problemska sidrišča študije in raziskovalna vprašanja

Ti strukturni pogoji so bili v zadnjih dveh desetletjih sistematično raziskani z vidika medijskega pluralizma (npr. Bašič Hrvat in Kučić, 2004; Bašič Hrvat in Petković, 2007; Bašič Hrvat in Milosavljević, 2010), še posebej v zadnjih letih v okviru Media Pluralism Monitor (npr. Milosavljević in Biljak Gerjevič, 2024). Manj raziskav se je osredinilo posebej na raznolikost vsebin (Adam in dr., 2008; Tomšič in dr., 2020), a k vsebinski pluralnosti oziroma raznolikosti novic pristopajo na redukcionističen način, saj pluralizem oziroma raznolikost operacionalizirajo predvsem na podlagi ideološke, vrednotne ali politične usmeritve medijev in novinarjev, kar pogosto zožijo na preprosto delitev na levo in desno ali na provladni in protivladni sentiment. V nadaljevanju si prizadevamo dopolniti preteklo raziskovanje, s preseganjem poenostavljene binarne logike dozdajšnjih raziskav o vsebinski pluralnosti medijev (npr. levo/desno, liberalno/konservativno ali provladno/nevtrarno/protivladno), prepoznati vzorce pluralizacije in homogenizacije novic ter raznolikost novic pojasniti skozi temeljna razmerja moči v medijski krajini v Sloveniji. V nadaljevanju se tako lotevamo štirih ključnih problemskih vozlišč raznolikosti novic: (1) institucionalne centralizacije virov, (2) koncentracije lastništva in strukturne raznolikosti, (3) selektivnosti virov ter (4) zastopanosti družbenih akterjev (glejte tabelo 2).

Ta problemska vozlišča razumemo kot medsebojno povezano zaporedje vplivov v produkciji novic, v kateri struktura medijske krajine pomembno določa novinarske rutine in vidnost družbenih akterjev v novicah. Institucionalna centralizacija informacijskih virov in lastniška koncentracija povečujeta tveganje odvisnosti medijev od glavnih informacijskih tokov, kar lahko spodbuja rutinsko zanašanje novinarjev na dominantne institucionalne vire ter krepí zastopanost nosilcev družbene moči v novicah. Da bi podrobneje raziskali to verigo vplivov, tvorimo štiri raziskovalna vprašanja:

1. Kako se institucionalna centralizacija virov odraža v heterogenosti oz. homogenosti novic?
2. Kako se v strukturni raznolikosti medijske krajine kažejo vzorci homogenizacije novic?
3. Kako se različne strukturne skupine novičarskih medijev razlikujejo v porazdelitvi kategorij virov v svojem poročanju?
4. Kateri akterji zavzemajo najvidnejše mesto v novicah?

TABELA 2: PROBLEMSKA VOZLIŠČA RAZNOLIKOSTI NOVIC V SLOVENIJI IN RAZISKOVALNI PROBLEMI

Problemsko vozlišče	Opis	Tveganje za raznolikost novic
Institucionalna centralizacija informacijskih virov	Nacionalna tiskovna agencija (STA) kot osrednji kanal za posredovanje javno relevantnih informacij; mediji pogosto reproducirajo agencijske vesti brez dodatne uredniške in novinarske obdelave.	Manjše tveganje pri zanesljivosti in točnosti novic, a hkrati zmanjšana heterogenost vsebin; krepitev homogenizacije v javni sferi.
Strukturna raznolikost in lastniška koncentracija	Medijska krajina združuje javne medije, zasebne komercialne medije in programe s posebnim pomenom z različno geografsko pokritostjo; hkrati obstajajo močna koncentracija lastništva, politična instrumentalizacija, strankarska medijska infrastruktura ter uporaba sinergij znotraj lastniško povezanih skupin.	Navidezna institucionalna pestrost se ne odraža v vsebinski raznolikosti; racionalizacija poslovanja in upravljalvske sinergije krepijo homogenizacijske vzorce novic.
Selektivnost virov informacij	Novinarji se pogosto zanašajo na dominantne akterje (tj. nosilce politične in ekonomske moči), medtem ko so glasovi državljanov, civilne družbe in marginaliziranih skupin spregledani ali odsotni.	Reprodukcija obstoječih razmerij družbene moči; simbolna neenakost dostopa do medijskega prostora.
Zastopnost družbenih akterjev	V ospredju so politične in ekonomske elite; državljeni, civilna družba in manjšine so šibko zastopani.	Fragmentacija javne razprave, omejena pluralnost pogledov, zmanjšana vloga medijev kot povezovalnega kanala med vladajočimi in vladanimi.

2 KAKO SMO MERILI?

2.1 Vzorčenje

Zaradi zahtevnosti kontinuiranega spremljanja vseh novinarskih prispevkov v Sloveniji je bil naš cilj oblikovati vzorec, ki najbolje zajame rutinski tok družbenopolitičnih novic v različnih tipih medijev.

Da bi to dosegli, smo pasovno časovno zasnovano vzorčenja kombinirali s širokim naborom medijev, ki odražajo glavne lastniške konstelacije, formate (TV, radio, splet), geografske ravni (nacionalni, regionalni, lokalni) ter uredniške profile v slovenskem novinarskem sistemu. V teh okvirih vzorec sicer ni statistično reprezentativen na ravni vseh posameznih objavljenih prispevkov v državi, vendar zagotavlja strukturno uravnotežen prerez osrednje produkcije novic.

V raziskavo raznolikosti novic smo vključili 141 medijev – od nacionalnih dnevnik, časopisov, televizij in radijskih postaj do medijev z regionalno in lokalno pokritostjo ter spletnih medijev, ki objavljajo splošno-informativne vsebine. Glavni namen analiziranih medijev je produkcija novic – dejstvenih informacij o aktualnih dogodkih, njihova analiza ali kombinacijo obojega. Da bi zajeli čim običajnejši ritem poročanja, smo analizo opravili na sedem različnih dni v oktobru in novembru 2023, pri čemer je bil izbran po en dan za vsak dan v tednu (ponedeljek, 2. oktobra; torek, 10. oktobra; sredo, 18. oktobra; četrtek, 26. oktobra; petek, 3. novembra; sobota, 11. novembra, in nedelja, 19. novembra). Tako smo se izognili vplivu enkratnih dogodkov ali kriz in dobili bolj uravnotežen vpogled v vsakdanjo produkcijo novic. Skupno smo analizirali 13.207 novinarskih prispevkov. Postopki vzorčenja so natančneje opisani v prilogi (glejte Priloge: metodološka pojasnila).

Podatke smo zbrali iz več podatkovnih virov. Spletne vsebine smo večinoma pridobili iz zbirke podatkov Trendi, z dodatnim lastnim zajemom pa smo vključili tudi manjše lokalne medije in tiste medije, do novic katerih lahko dostopajo le naročniki, in sicer STA, Slovenske novice, Delo, Dnevnik, Večer, Mladina, Primorske novice, Družina in Požareport. Tako smo zajeli še dodatnih 78 odstotkov prispevkov (10.339 enot) celotnega vzorca. Radijske in televizijske prispevke smo zajeli v sodelovanju s podjetjem Kliping, d. o. o., in jih za omogočanje primerljivosti analize pretvorili v besedilo. Poseben poudarek smo namenili portalu MMC RTV Slovenija, s katerega smo poleg spletnih prispevkov vključili tudi tiste iz radijskega in televizijskega arhiva – skupaj 1535, kar je približno dvanajstina celotnega vzorca.

2.2 Institucionalna centralizacija informacijskih virov

Da bi preučili, kako se homogenizacija novic vzpostavlja iz strukturne raznolikosti slovenskega medijskega sistema, smo kvantificirali dobesedno ponovno uporabo besedil in preslikali prekrivanje med posameznimi mediji. V tem koraku smo najprej primerjali prispevke Slovenske tiskovne agencije (STA) (1398) s prispevki drugi medijev, kar nam je omogočilo jasnejši vpogled v tokove agencijskih vsebin. V primerjavi smo označili vsak par novičarskih prispevkov, med katerima smo zaznali vsaj deset enakih zaporednih besed (10 n-gramov). Prag desetih besed smo izbrali, ker je dovolj visok, da izloči naključno prekrivanje in generične fraze ter v večini primerov tudi kratke navedke s tiskovnih konferenc ali iz javnih izjav, tako da zaznana ujemanje kaže obsežnejšo ponovno uporabo istega besedila, in ne zgolj na posamezne identične fragmente (glejte Priloge: metodološka pojasnila).

2.3 Strukturna raznolikost in lastniška koncentracija

Za namen proučevanja, kako se v strukturi raznolikosti medijske krajine kažejo vzorci homogenizacije novic, smo v nadaljevanju z enakim postopkom izračunali podobnosti med prispevki brez vključitve STA. Tako smo odkrili, kje prihaja do podobnosti zaradi drugih strukturnih dejavnikov, kot so koncentracija medijskega lastništva, politična instrumentalizacija medijev in strankarska medijska infrastruktura, ter z njimi povezanih prevladujočih teženj v delovanju medijev, kot so racionalizacija poslovanja, upravljalvske sinergije in optimizacija uredniških procesov. Na podlagi teh primerjav smo ustvarili omrežje, ki prikazuje, kateri mediji so si med seboj najbolj podobni in kje nastajajo bolj povezane skupine oziroma vzorci novičarske homogenizacije (glejte Priloge: metodološka pojasnila).

2.4 Selektivnost virov informacij

Ker raznolikost novic ni odvisna le od tem, ampak tudi od tega, kdo v njih dobi besedo, smo v novicah podrobno analizirali kategorije virov informacij. S kombinacijo računalniške obdelave in ročnega preverjanja smo prepoznali več kot 20.000 citiranih virov v prispevkih. Vključili smo tako politike, predstavnike javnih institucij in gospodarstva kot tudi civilnodružbene akterje, strokovnjake, novinarje, državljane in druge akterje.

Vire smo razvrstili v 13 kategorij, kar omogoča natančnejši vpogled v porazdelitev vidnosti akterjev – kdo v novicah prevladuje in kdo ostaja na obrobju (glejte Priloge: metodološka pojasnila). Za analizo smo najprej oblikovali pregledno tabelo, v kateri smo posamezne strukturne skupine medijev postavili v vrstice, kategorije virov pa v stolpce. Tako smo ugotovili, kateri viri prevladujejo znotraj posamezne skupine. Da bi bile razlike med skupinami primerljive, smo števila pojavitev pretvorili v odstotke znotraj vsake skupine. Za merjenje širine oziroma razpršenosti virov smo uporabili Shannonovo entropijo, ki meri, kako enakomerno so viri razporejeni med kategorijami. Zaradi lažje interpretacije entropijo izražamo tudi kot efektivno število virov (ENS). ENS lahko razumemo kot »število enako velikih kategorij«, ki bi dale enako stopnjo razpršenosti. Če ima na primer neka skupina ENS vrednost 5, to pomeni, da se struktura virov v tej skupini vsebinsko obnaša, kot da bi bilo prisotnih pet enako zastopanih kategorij. Glede na to, da je entropija logaritemska mera, ni linearno občutljiva in majhne razlike, npr. 0,2, pomenijo opazne spremembe v strukturi; če je npr. vrednost entropije 3,1, to pomeni $\approx 8,5$ enako obtežene kategorije; če je vrednost entropije 3,3, pa $\approx 9,9$ kategorije. Razlika 0,2 torej pomeni, da se razpršenost virov poveča za več kot eno »enakovredno« kategorijo.

Ker nas je zanimalo tudi, kako se v selektivnosti virov informacij v medijih odražajo razmerja družbene moči, smo za vsako skupino posebej izračunali delež institucionalnih političnih akterjev, v katero smo združili politike in javno upravo. Tako smo lahko ugotovili, katere skupine medijev namenjajo več prostora tem institucionalnim političnim glasovom in kje se pojavlja prostor za druge akterje z manj družbene moči. V preglednicah se na ta skupni delež zaradi jedrnatosti sklicujemo kot na »elito«, vendar ga analitično razumemo kot ozek približek centralnosti institucionalnih političnih virov v novinarski agendi, in ne kot celovito mero družbene elitnosti.

2.5 Identifikacija in kategorizacija virov

Za dodatni vpogled v poročanje posameznih strukturnih skupin smo pripravili profile virov. V tej analizi smo za vsako skupino medijev identificirali pet najpogosteje uporabljenih virov (posameznikov, institucij in organizacij), ki so največkrat uporabljeni v poročanju, ter jih umestili v prej opredeljene kategorije, da bi lahko primerjali zastopanost institucionalnih političnih akterjev med skupinami (glejte Priloge: metodološka pojasnila).

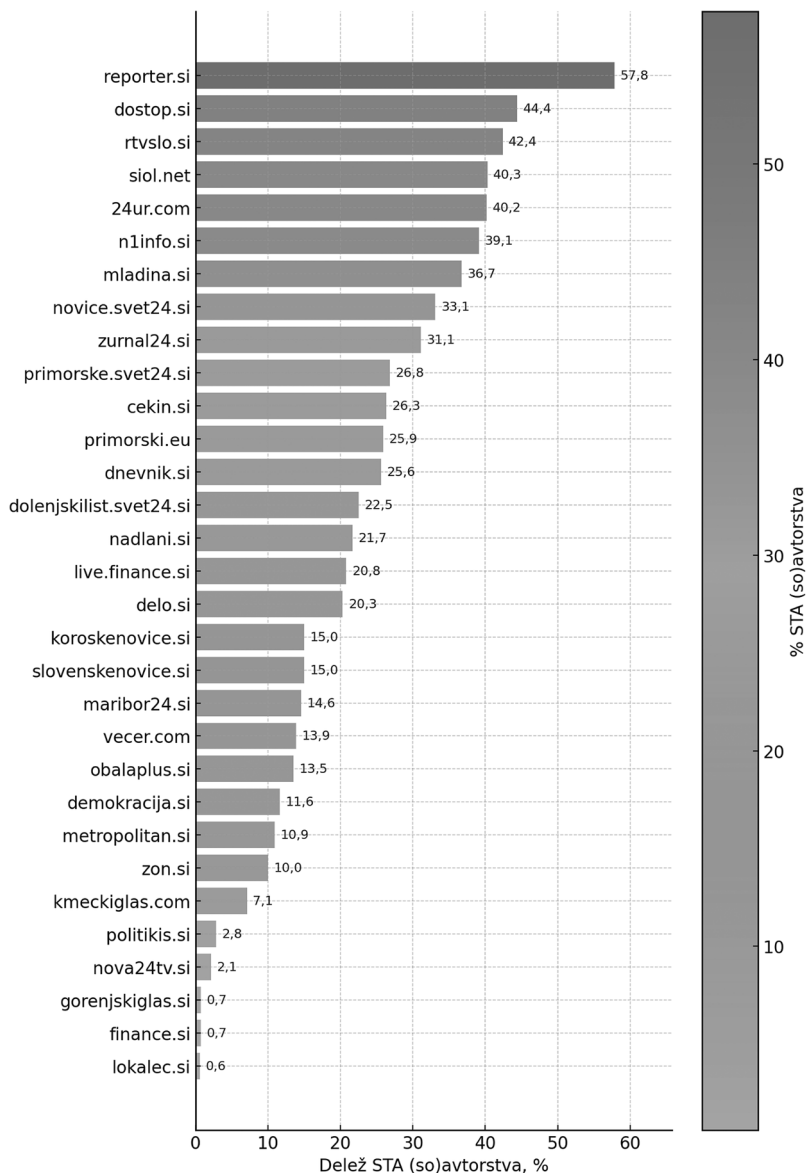
3 REZULTATI

3.1 Institucionalna centralizacija informacijskih virov – vloga STA

Slovenska medijska krajina je pomembno pogojena s procesi institucionalne centralizacije informacijskih virov; osrednji akter je STA. Kot nacionalna tiskovna agencija ima STA zakonsko in infrastrukturno vlogo zagotavljanja pravočasnih, preverjenih in javno relevantnih informacij, kar ji omogoča, da deluje kot temeljni informacijski vir za medije in druge informacijske tokove v državi. Zaradi ekonomskih in kadrovskih omejitev uredništev, da bi lahko samostojno in celovito spremljali politično, gospodarsko, kulturno in drugo javno relevantno dogajanje, se predvsem pri nekaterih medijih krepi tveganje informacijske odvisnosti od agencijskih novic. Digitalizacija družbenega komuniciranja krepi težnje po hitrosti in nenehni produkciji novic kot pomembnih pogojih generiranja spletnega prometa, javnega pomena medija in s tem povezanega poslovanja. V praksi to pomeni, da uredništva tekmujejo v hitrosti objavljanja novic, pri čemer majhna uredništva težko sledijo ritmu neprestanega posodabljanja, zato je njihova informacijska odvisnost od agencijskih vsebin znatna.

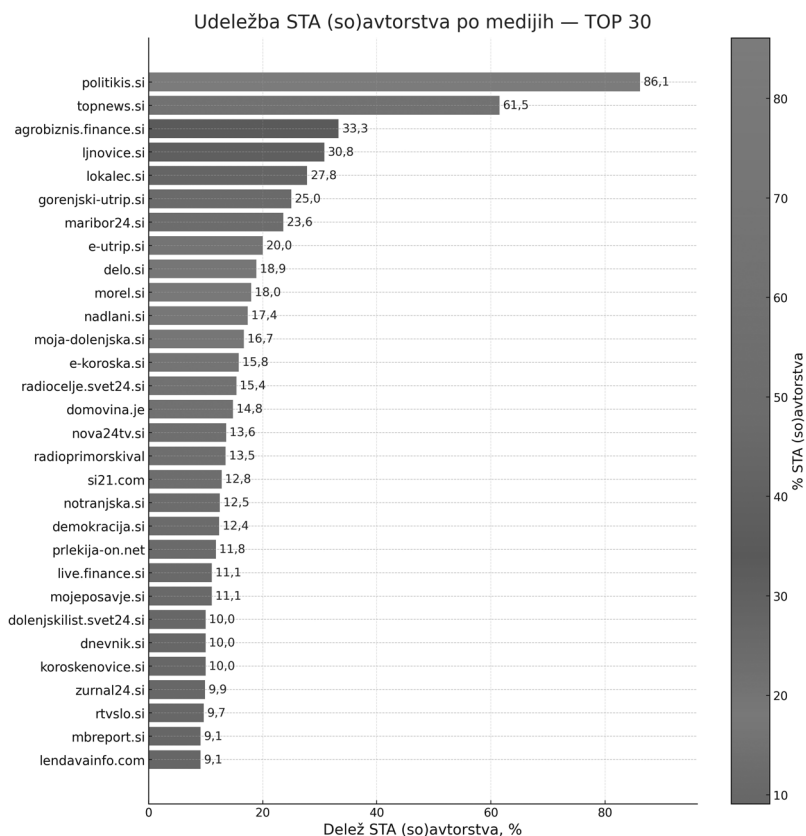
V prvem koraku smo identificirali avtorje vseh prispevkov, objavljenih na spletnih portalih (11.809), in identificirali tiste, pri katerih je STA naveden kot izvirni avtor ali soavtor prispevka. Takih prispevkov je v celotnem korpusu 13,3 odstotka (n = 1575).

SLIKA 1: MEDIJI Z DELEŽI OBJAVLJENIH PRISPEVKOV V (SO)AVTORSTVU S STA

Dodatno smo identificirali poobjavljanje vsebin STA brez eksplicitne atribucije avtorstva. Prepoznali smo 1471 prispevkov (12,4 % celotnega vzorca), ki vsebinsko ustrezajo STA, vendar avtorska oznaka STA v prispevku ni označena.

SLIKA 2: ZGORNJIH 30 MEDIJEV, KI OBJAVLJAJO VSEBINE STA BREZ EKSPLICITNE ATRIBUCIJE AVTORSTVA

Približno četrtina prispevkov v vzorcu je povezana s STA. Ta kot informacijska infrastruktura omogoča medijem, da ob minimalnem vložku novinarskega dela zagotavljajo redno in aktualno poročanje.

Tendenca k pogostemu prevzemanju vsebin STA, brez navedbe avtorstva, je izrazita predvsem pri desno politično usmerjenih portalih, kot so politikis.si, gorenjski-utrip.si, e-utrip.si in moja-dolenjska.si. Na portalu politikis.si je, denimo, približno 86 odstotkov analiziranih prispevkov v osnovi povzeto po STA, pri čemer izvirno avtorstvo praviloma

ni eksplicitno navedeno. Vzorci poobjavljanja tako kažejo na izrazit pragmatizem v produkciji novic, saj so politični akterji iz vrst SDS, s katerimi so ti mediji ideološko povezani, v obdobju svojega mandata izvajali pritiske in poskuse finančne destabilizacije STA. Tudi politično in ideološko usmerjeni mediji se namreč soočajo z zahtevami kontinuirane produkcije, kar v digitalnem okolju, zaznamovanem s hitrostjo objave, z algoritmično logiko vidnosti ter s kadrovskimi omejitvami uredništev, pomeni stalno potrebo po cenovno dostopnih in ažurnih informacijskih virih.

Za politično usmerjene digitalne medije z majhnimi uredništvi to predstavlja funkcionalno informacijsko subvencijo, ki omogoča redno zapolnjevanje novičarskega cikla z majhnim vložkom lastnih virov. Ta strategija ni le izraz ekonomizacije produkcije novic, temveč tudi prilagoditev logiki digitalnih medijev, pri čemer sta kvantiteta vsebin in frekvenca objav ključna dejavnika ohranjanja vidnosti in tudi poslovanja medija.

Homogenizacijski vzorec, ki se vzpostavlja s centralizirano produkcijo STA, ima dvojni učinek. Po eni strani krepi točnost novic v medijski krajini, saj agencija deluje v skladu z visokimi novinarskimi standardi in ima zanesljiv dostop do javno relevantnega dogajanja. Po drugi strani pa (pre)velika odvisnost medijev v krajini od enega vira prispeva k njeni homogenizaciji, ki zmanjšuje raznolikost novic ter s ponavljanjem in poudarjanjem istih tem, glasov in pogledov siromaši javno razpravo.

3.2 Vzorci homogenizacije – lastništvo, geografska bližina in ideološka podobnost

Analiza kaže, da se homogenizacija novic ne oblikuje zgolj z institucionalno centralizacijo informacijskih virov, temveč je pogojena tudi z lastniškimi povezavami, geografsko bližino in ideološko usmerjenostjo posameznih medijev. Ti trije dejavniki so se v empiričnih podatkih jasno izrisali kot najmočnejši mehanizmi, ki zmanjšujejo raznolikost novic in oblikujejo specifične medijske podskupine oziroma podomrežja.

Lastništvo se je izkazalo kot najmočnejši dejavnik homogenizacije. Velika medijska omrežja, kot je Media24, ki je lastniško povezano z Martinom Odlazkom in obsega široko mrežo radijskih programov ter tiskanih in spletnih medijev, reproducirajo iste vsebine v različnih medijih. To omrežje se deli v več sklopov. Prvi je severovzhodno regionalno vozlišče, kjer so med najbolj centralnimi časopisi iz skupine Media24 (skupina 1; št. vozlišč = 10/povprečno št. povezav vozlišča = 6,2/gostota podomrežja = 64,8) portali novice.svet24.si, necenzurirano.si, vecer.com, primorske24.si in zurnal24.si. V to vozlišče spadajo tudi lokalni štajerski spletni portali, kot so mbreport.si, maribor24.si in lokalec.si, kar

kaže pogosto poobjavljanje vsebin na območju severovzhodne Slovenije. Drugi sklop je tesno povezana radijska mreža (nekdanji RGL; skupina 3; 4/4,25/121,0), ki jo sestavljajo Radio Veseljak, Radio Aktual, Radio Kum in Radio Salomon. Tretji pa je ohlapnejše lastniško povezano radijsko omrežje (skupina 4; 7/2,71/17,4), v katero spadajo Radio Kranj, Radio 1, Radio Infonet, Radio Maxi in Gorenjski glas. Tudi manjše lokalno celjsko omrežje skupine Svet24 (skupina 13; 2/1,0/14,5: novitednik.svet24.si, radiocelje.svet24.si) jasno kaže skupne produkcijske prakse in tokove novic.

Lastniške strukture, povezane z Martinom Odlazkom, ne tvorijo enotnega omrežja, temveč več ločenih in zgoščenih sklopov. Kljub skupnemu lastništvu ti mediji oblikujejo kompaktno, a med seboj različne skupine, kar poudarja heterogen značaj homogenizacije novic tudi znotraj istega konglomerata. Podobne skupne produkcijske tokove je mogoče opaziti tudi pri drugih lastniško povezanih skupinah. Skupina okoli javnega zavoda RTV Slovenija (skupina 2; 9/5,22/51,9) se vzpostavlja okoli portala rtslo.si ter vključuje Radio Slovenija in Televizijo Slovenija. Položaj komercialnih radijev (Radia Ekspres, Radia Center, Radia City in Radia Zeleni val) v isti skupini pa kaže prekrivanje novičarskih agend, in ne skupnega lastništva.

Skupina, povezana s Pro Plus (skupina 5; 6/4,33/37,7 %) odraža lastniške vezi med POP TV (dnevnoinformativnimi oddajami 24 ur popoldne, 24 ur, 24 ur zvečer in 24ur.com) in Kanalom A (dnevnoinformativna oddaja Svet na Kanalu A), hkrati pa vključuje tudi regionalne medije, ki podobno kot v prejšnji skupini s Pro Plus niso lastniško povezani (npr. Radio Sora, TV Vaš kanal). Umeščenost slednjih v isto skupino kaže reprodukcijo nacionalnih vsebin in interpretativnih okvirjev na lokalni ravni, tj. vertikalno homogenizacijo novičarskega poročanja, v kateri se lokalne novičarske agende hierarhično usklajujejo z nacionalnimi.

Skupina tiskanih medijev, ki jo tvorita Delo in Slovenske novice (skupno lastništvo), ter Dnevnik, Mladina in N1info (United Group) predstavljajo profesionalizirano, nacionalno usmerjeno jedro, ki deluje kot most do televizijsko-digitalnega ekosistema. Skupaj ti mediji predstavljajo tradicionalne medije z razmeroma velikimi redakcijami ter izrazitim poudarkom na politiki, javnih zadevah in socioekonomskih temah. V omrežju se kaže kot kompaktna centralna skupina; obrobne povezave z RTV Slovenija in s Pro Plus odražajo predvsem prekrivanje agend, in ne lastniških razmerij. Geografsko vsi akterji pokrivajo dogodke na nacionalni ravni; povezave z regionalnimi skupinami so šibkejše in nastajajo predvsem na podlagi tematskih področij, na primer nacionalne politike, gospodarstva in sodstva.

Radio Odmev, Radio Sraka in Radio Ptuj se v omrežju pojavljajo izolirano. V primerjavi z radii, vključenimi v radijske mreže, ti mediji niso

del večjih lastniških skupin, temveč delujejo kot samostojni lokalni radii. Njihova izoliranost v omrežju nakazuje izrazitejšo, lokalno specifične repertoarje novičarskih vsebin, ki sistematično ne reproducirajo skupnih produkcijskih tokov večjih mrež.

Regionalna bližina se kaže kot drugi pomemben dejavnik homogenizacije, ki se v nekaterih primerih prepleta tudi z lastniškimi strukturami. Prav bližina spodbuja rutinsko pokrivanje istih občinskih, servisnih in regionalnih novic, kar povezuje več medijskih skupnosti. Med njimi izstopata skupina koroško-savinjskih regionalnih portalov (skupina 8; 5/3,4/25,8: celje.info, koroskenovice.si, e-koroska.si, kozjansko.info, sasa-novice.si) ter štajersko-severovzhodna regionalna skupina (Štajerska in Pomurje) (skupina 10; 4/3,5/28,0: prlekija-on.net, pomurske-novice.si, Radio Murski val, lendavainfo.com). Poleg teh se oblikujejo še posavske regionalne novice (skupina 11; 3/3,0/36,7) ter osrednjeslovenski dvojec (skupina 12; 2/1,0/10,5).

Nekateri radijski programi, kot so Radio Odmev, Radio Sraka in Radio Ptuj, se zaradi posebnih profilov svojih virov pojavljajo izolirano. To kaže odsotnost močnejših homogenizacijskih povezav z drugimi mediji, kar potrjuje, da regionalna bližina sicer spodbuja podobnost novic, a ne povsod in ne enako močno.

Ideološka podobnost deluje kot tretji dejavnik homogenizacije. Uredniška usmeritev oblikuje vzorce poročanja, saj se mediji s podobno politično orientacijo pogosto opirajo na iste teme in interpretacije. V skupini desno politično usmerjenih medijev (skupina 3; 7/4,57/42,0), v katero sodijo tako tisti mediji, ki so lastniško ali interesno povezani s Slovensko demokratsko stranko, kot tisti, ki so svetovnonazorsko konservativni in niso strankarsko opredeljeni. Gre za demokracija.si, nova24tv.si, Radio Ognjišče, reporter.si in moja-dolenjska.si, pri katerih je vsebinska homogenost izrazito povezana z ideološko bližino. Podobne vzorce zasledimo tudi pri desno politično usmerjenih portalih, ki ob nacionalnih temah pokrivajo tudi lokalne: utrip-ljubljane.si, e-maribor.si, notranjska.si, go-portal.si in gorenjski-utrip.si (skupina 7; 5/4,6/44,4).

Struktura skupine politično usmerjenih portalov je v skladu s kritičnimi opažanji o strankarskem zaledju določenih lokalnih medijev v Sloveniji, ki (po)objavljajo podobne narative in interpretativne okvire (Vezjak, 2021). Položaj portala družina.si (1/0,0/12,0) zunaj skupine desno politično usmerjenih medijev pa je raje kot odraz ideološke distance odraz specifične tematske usmeritve: medij v večji meri poroča o verskih, etičnih in skupnostnih vprašanjih ter v manjši meri o vsakodnevni strankarski politiki.

Ob tem pa nekateri mediji ohranjajo izrazito lastne uredniške perspektive in ostajajo ločeni od večjih homogenizacijskih skupin. Poleg portala družina.si sta taka tudi topnews.si (1/0,0/15,0) in morel.si (1/0,0/8,0).

Homogenizacija novic, pogojena z lastniškimi povezavami, geografsko bližino in s sorodno ideološko usmerjenostjo medijev, odpira vprašanje, kako se razmerja moči odražajo v selektivnosti virov in zastopnosti akterjev v novicah slovenskih medijev.

3.3 Vzorci pluralizacije, razkriti na podlagi izbire virov informacij

V zbranih prispevkih smo identificirali 14.645 citiranih virov, tj. oseb ali organizacij, ki jim novinar(-ka) v prispevku pripiše določeno informacijo, ki je citirana ali parafrazirana z jasno navedbo, komu je izjava pripisana. Analiza je pokazala, da se raven pluralizacije med različnimi medijskimi skupinami bistveno razlikuje. Za merjenje pluralnosti smo uporabili kazalnike entropije, efektivnega števila kategorij (ENS) ter deleža uradnih in političnih virov. Indikatorji kažejo, kako široko je zastopana kategorija akterjev in v kolikšni meri prevladujejo določene kategorije, predvsem politični viri. Rezultati kažejo izrazite razlike med posameznimi skupinami medijev, kar potrjuje, da je slovenski medijski prostor sestavljen iz različnih informacijskih logik, ki določajo, kako mediji strukturno oblikujejo izbor in razporeditev med posamezne tipe virov.

V celotnem vzorcu sta opazni strukturna prednost uradnih in političnih glasov ter manjša zastopanost civilne družbe in stroke. Največ virov predstavljajo politični akterji (3328; 22,8 %) in javna uprava/agencije (2155; 14,7 %); skupaj tvorijo 37,5 odstotka vseh navedb, kar razkriva izrazito naklonjenost institucionalnim elitam. Med tematsko širšimi kategorijami izstopata kultura in šport (1605; 11,0 %) ter mediji/novinarji (1461; 10,0 %), ki širita spekter tem, ne pa nujno tudi razmerij moči. Kategoriji civilna družba/NVO/sindikati (1063; 7,3 %) in strokovnjaki/znanstveniki (875; 6,0 %) sta opazno nižje zastopani; skupaj dosegata le 13,2 odstotka, približno tretjino elitnega deleža. Varnostni akterji (886; 6,1 %) in gospodarstvo (802; 5,5 %) se pojavljajo srednje pogosto, državljani/člani skupnosti (639; 4,4 %) pa razmeroma redko. Diplomatski/mednarodni funkcionarji prispevajo 4,1 odstotka (595), pravosodje tri odstotke (435), verske organizacije 1,1 odstotka (163), kategorija drugo/neznano pa 4,3 odstotka (623). Skupna slika potrjuje sistemski primat uradnih in političnih glasov ter podzastopanost civilne in strokovne sfere. Petnajst virov predstavlja manjkajoče vrednosti (nepopolni ali neklasificirani zapisi); označili smo jih kot manjkajoče in jih v porazdelitve po kategorijah nismo vključili, zato ne vplivajo bistveno na ugotovitve.

TABELA 3: ENTROPIJA, UČINKOVITO ŠTEVILO KATEGORIJ NOVIC IN DELEŽ ELIT PO SKUPINAH

Strukturna skupina	Entropija	ENS	Delež elit
Skupina tiskanih medijev	3,4	10,4	34,0
SV regionalne novice (Štajerska – Žurnal)	3,4	10,2	32,5
Javni servis (RTV)	3,3	10,0	40,4
Skupina Pro Plus	3,3	9,8	36,4
Odlazkova radijska mreža (bivši RGL)	3,1	8,8	44,6
Desno politično usmerjeni mediji	3,1	8,7	45,0
Radio Odmev, Radio Sraka in Radio Ptuj	3,0	8,2	50,0
Odlazkova radijska mreža (Infonet)	3,0	8,2	52,0
Koroško-savinjski regionalni portali	3,0	8,1	43,1
morel.si	3,0	8,1	37,5
SV regionalne novice (Štajerska in Pomurje)	3,0	8,0	44,3
druzina.si	3,0	7,8	19,6
topnews.si	3,0	7,8	50,0
Posavske regionalne novice	2,9	7,6	39,1
Politično usmerjeni portali	2,9	7,3	41,5
Lokalno celjsko omrežje skupine Svet24	2,4	5,1	65,4
Osrednjeslovenske lokalne novice	1,2	2,2	15,4

Najvišjo stopnjo raznolikosti kaže skupina tiskanih medijev, pri katerih entropija znaša 3,4, ENS 10,4 odstotka, delež elitnih virov pa 34 odstotkov. To pomeni, da vključujejo širši nabor akterjev, med njimi tudi strokovnjake, predstavnike civilne družbe in državljane. Čeprav so politični viri in viri iz javne uprave še vedno prevladujoči, prisotnost akterjev iz drugih družbenih sfer krepi pluralizacijo medijskega poročanja. Podobno visoko stopnjo raznolikosti smo zaznali pri regionalnih medijih severovzhodne Slovenije (Štajerska – Žurnal), pri katerih je entropija znašala 3,4 in ENS 10,2 odstotka, kar kaže sposobnost lokalnih medijev, da kot vire novic vključujejo različne družbene akterje.

Med najvišje uvrščene po indikatorjih pluralizacije spada tudi javna radiotelevizija, pri kateri je entropija znašala 3,3, ENS 10,0, delež uradnih in političnih virov pa 40,4 odstotka. Čeprav je ta delež pri RTV Slovenija nekoliko višji kot pri tisku, obenem pa nižji kot pri radijskih mrežah ali desno politično usmerjenih in svetovnonazorsko koservativnih medijih (pri katerih ta delež presega 45 %), širši nabor kaže zavezanost javne radiotelevizije vključevanju virov iz različnih družbenih sfer. Tudi medije iz

skupine Pro Plus po analiziranih indikatorjih uvrščamo med bolj pluralne segmente medijske krajine. Z entropijo 3,3 in efektivnim številom kategorij virov (ENS) 9,8 se približuje tiskanim medijem in javnemu servisu, kar pomeni, da v produkciji novic uporablja razmeroma širok spekter virov. Delež elitnih virov (36,4 %) kaže, da imajo v njihovem poročanju viri iz politike in javne uprave manjšo vlogo, medtem ko je med viri delež državljanov (11,2 %, tabela 4) eden najvišjih med identificiranimi skupinami in kaže prisotnost državljskega glasu v njihovem poročanju.

Radijske mreže se v rezultatih kažejo kot segment z izrazito višjim deležem uradnih in političnih virov ter nižjo razpršenostjo tipov virov v primerjavi s tiskanimi in televizijskimi mediji. Nekdanja RGL-mreža, ki zdaj spada v Odlazkovo medijsko omrežje, ima entropijo 3,1 in ENS 8,8 odstotka, pri čemer uradni in politični viri predstavljajo skoraj polovico vseh (44,6 %), medtem ko Infonetova mreža dosega podobne vrednosti (entropija 3,0; ENS 8,2), a je tam ta delež še višji (52,0 %). To pomeni, da radijske postaje v povprečju precej močno reproducirajo glasove političnih in institucionalnih akterjev, medtem ko je prostor za vire, kot so civilna družba, državljeni in strokovnjaki, precej ožji. Z entropijo okrog 3,0 ter ENS med 8,0 in 8,8 so radijske mreže manj raznolike kot tiskani mediji, RTV Slovenija ali Pro Plus, kar nakazuje bolj standardizirano in vsebinsko zoženo produkcijo. Radijske mreže k pluralizaciji torej prispevajo omejeno, saj njihove vsebine večinoma utrjujejo prevladujoče institucionalne glasove.

Desno politično usmerjeni mediji in portali sta segmenta, pri katerih je raznolikost virov relativno omejena, delež elitnih glasov pa izrazito visok. Skupina desno politično usmerjenih medijev (entropija 3,1; ENS 8,7) v novicah vključuje predvsem politične in institucionalne akterje, ki skupaj predstavljajo skoraj polovico vseh (45,0 %). Visok delež odraža intenzivno in pogosto konfliktno usmerjenost v dnevno politiko namesto v širši nabor družbenih vprašanj in akterjev, kar pomeni, da je v njihovem poročanju prostor za civilno družbo, manjšine ali strokovnjake precej ožji, vsebinska homogenizacija pa pogosto sledi jasno ideološki liniji. Podobno velja za politično usmerjene portale (entropija 2,9; ENS 7,3), pri katerih so elitni viri zastopani v več kot 41 odstotkov primerov. Čeprav ta skupina vključuje portale, ki pokrivajo tudi lokalne teme, ostajajo njihovi repertoarji virov precej ozki, z močno prisotnostjo političnih interpretacij in manj prostora za pluralnost glasov. To kaže, da je prispevek teh medijev k pluralizaciji omejen, saj bolj utrjujejo zdajšnje ideološke narative, kot pa ustvarjajo prostor za širšo družbeno raznolikost.

Struktura virov medijev jasno odraža razmerja družbene politične moči, saj so med vsemi kategorijami virov politični akterji daleč najpogosteje citirani in predstavljajo povprečno 23,4 odstotka vseh navedb, pri

prisotnost političnih glasov kaže, da imajo stranke, vlada in drugi nosilci formalne oblasti še vedno izrazito privilegiran dostop do javnosti prek medijev.

Predstavniki javne uprave so v povprečju predstavljali 17,2 odstotka vseh citatov. Skupaj s političnimi akterji tvorijo skoraj polovico vseh objavljenih citiranih virov, kar jasno kaže prevlado institucionalnih elit v javni razpravi. Po drugi strani pa je delež virov, ki prihajajo iz civilne družbe, od strokovnjakov in iz akademskih krogov, bistveno nižji in se giblje med petimi in desetimi odstotki. Še manj zastopani so bili državljani, katerih glasovi so se v analiziranem obdobju pojavili le v 3,6 odstotka primerov.

Državljeni predstavljajo kategorijo, ki je v strukturi virov precej skromno zastopana – v celotnem vzorcu le okoli štirje *odstotki vseh*. Državljanjski glasovi, ki se redko prebijejo v novice, se najpogosteje pojavljajo v anketnih izjavah, odzivih na krizne dogodke, kot so nesreče in vremenske ujme, ali v kontekstu lokalnih tem. V nacionalnih medijih in tistih, ki so politično usmerjeni, je ta delež še nižji, kar kaže, da je glas državljanov v nacionalni razpravi pogosto prezrt. S tem se potrjuje opažanje, da so posamezniki kot akterji v javni sferi marginalizirani, medtem ko so uradniki in politiki privilegirana elita.

Združene kategorije *državljeni* (4,3 %), *civilna družba* (7,2 %) in *strokovnjaki* (5,9 %) v celotnem vzorcu predstavljajo približno 17 *odstotkov vseh virov*. Ker so segment akterjev zunaj institucionalne politične in upravne sfere, bi bilo pričakovati, da bodo v večji meri prispevali k raznolikosti novic in s tem k pluralizaciji. Čeprav ta delež ni zanemarljiv, je vseeno bistveno nižji od deleža političnih virov in tistih iz javne uprave, ki skupaj *presejajo 37 odstotkov*. To pomeni, da je v slovenskih novicah prevlada institucionalnih političnih in upravnih virov, medtem ko so glasovi civilne družbe, državljanov in strokovnjakov prisotni, a očitno drugotnega pomena. V pluralni medijski krajini bi bilo pričakovati večjo zastopanost, ker prinašajo alternativne perspektive, kritičnost in strokovne interpretacije.

Obstajajo pa tudi izjeme. Tiskani mediji, javna radiotelevizija in komercialna skupina Pro Plus izkazujejo nekoliko širše repertoarje virov, z višjimi deleži strokovnjakov in predstavnikov civilne družbe kot večina drugih skupin. To je verjetno povezano z večjimi redakcijami, daljšimi in zahtevnejšimi novinarskimi prispevki ter s širšimi uredniškimi agendami, ki omogočajo več priložnosti za občasno vključevanje širšega nabora glasov, čeprav institucionalni politični akterji v njihovem poročanju ostajajo osrednji.

3.4 Vzorci zastopanosti družbenih akterjev v strukturnih skupinah

Zastopanost različnih akterjev v novicah omogoča vpogled v to, kako novinarski sistem razporeja simbolno vidnost med posameznike in institucije. Stopnja, do katere je medijski prostor odprt za raznolike glasove in perspektive, je odvisna ne le od števila medijev in obravnavanih tem, temveč tudi od tega, kateri akterji se znova in znova pojavljajo kot osrednja žarišča poročanja.

Da bi zajeli te vzorce, smo za vsako strukturno skupino analizirali pet najpogosteje citiranih virov in preučili, v kolikšni meri je pozornost skoncentrirana na ožji nabor akterjev.

Agencijska odvisnost in institucionalna centralizacija. Največje skupine: javni servis RTV, severovzhodne regionalne novice (Štajerska – Žurnal) in tiskani mediji temeljijo na agencijskih (STA, AFP in dpa) in uradnih virih (Policija). Odstotki so nizki in enakomerno razporejeni, kar kaže razpršenost in relativno raznolikost. Ti mediji so hrbtenica informacijskega sistema, a hkrati reproducirajo homogeniziran tok, saj večina virov prihaja iz istih institucij.

Politična polarizacija in koncentracija v nekaj akterjih. V desno politično usmerjenih medijih, na politično usmerjenih portalih in na to-pnews.si se pojavlja močna koncentracija, saj nekaj akterjev, kot so Janez Janša, Tatjana Bobnar, Robert Golob in posamezne opozicijske figure, zavzema nesorazmerno velik delež prostora. Njihovi deleži so nekolikokrat višji (3–4 % in tudi več), kar kaže, da se profil skupine gradi na ozkem naboru politično polarizirajočih virov.

Pomembno je poudariti, da visoka izpostavljenost akterja v medijih sama po sebi še ne pomeni naklonjenosti ali vpliva na posamezni medij. Akter ima v posameznem mediju lahko visoko vidnost, ker je objekt kritike. Podatki kažejo, da se voditelji aktualne vlade pogosto pojavljajo v desno politično usmerjenih medijih in portalih. V obeh primerih visoka izpostavljenost ne odraža njihovega vpliva ali nadzora nad temi mediji.

Naši rezultati tako zajemajo simbolno centralnost v novičarski agendi, ne pa smeri ali tona poročanja.

Lokalna personalizacija. Osredinjenost na manjše število lokalnih akterjev v regionalnih strukturnih skupinah, in sicer na lokalno celjsko omrežje skupine Svet24, osrednjeslovenske portale in posavske medije kaže, da se lokalno novinarstvo v teh skupinah v manjši meri opira na nacionalne dogodke in agencijske novice.

Ideološko specifična niša. Verski mediji, kot je družina.si, ki se sama umešča v prostor verskega tiska z izrecnim poudarkom na krščanskih (katoliških) vrednotah in pogledih na družbo ter lastniško navezavo

TABELA 5: PROFILI STRUKTURNIH SKUPIN

Strukturna skupina	Pet najpogosteje citiranih virov (delež med viri v skupini)
Javni servis (RTV), skupina	Joe Biden: 1 %; Robert Golob: 1 %; Benjamin Netanjahu: 1 %; Nataša Pirc Musar: 1 %; Josep Borrell: 1 %
SV regionalne novice (Štajerska – Žurnal)	STA: 2 %; AFP: 1 %; Policija: 1 %; dpa: 1 %; Robert Golob: 1 %
Tiskani mediji	AFP: 2 %; STA: 1 %; dpa: 1 %; Robert Golob: 1 %; Joe Biden: 1 %
Skupina Pro Plus	Robert Golob: 1 %; Janez Janša: 1 %; Srečko Šestan: 1 %; Joe Biden: 1 %; Marjan Šarec: 1 %
Desno politično usmerjeni mediji	Janez Janša: 2 %; STA: 2 %; Robert Golob: 2 %; Tatjana Bobnar: 1 %; Nataša Pirc Musar: 1 %
Odlazkova radijska mreža	Robert Golob: 2 %; Občina Medvode: 2 %; Mestna občina Kranj: 1 %; Tanja Fajon: 1 %; Zoran Jankovič: 1 %
Odlazkova radijska mreža (bivši RGL)	Robert Golob: 4 %; Policija: 4 %; Nataša Pirc Musar: 3 %; Srečko Šestan: 3 %; Klavdij Strmčnik: 3 %
Politično usmerjeni portali	Radio Ognjišče: 4 %; Tatjana Bobnar: 4 %; Robert Golob: 4 %; MMC: 4 %; Tina Heferle: 2 %
Koroško-savinjski regionalni portali	STA: 4 %; Vlada RS: 3 %; Milan Zver: 2 %; Alenka Bratušek: 2 %; Alenka Helbl: 2 %
Severovzhodne regionalne novice (Štajerska – Pomurje)	Damjan Anželj: 3 %; Boštjan Poklukar: 2 %; Milan Zver: 2 %; Rafael Kant: 2 %; Urška Mavko Tuš: 2 %
Posavske regionalne novice	Policijska uprava Novo mesto: 4 %; Ivan Molan: 4 %; Distribucijska enota Krško: 4 %; Srečko Ocvirk: 3 %; Občina Sevnica: 2 %
Lokalno celjsko omrežje skupine Svet24	Lojze Posedel: 10 %; Branko Kidrič: 6 %; Zavod za gozdove: 4 %; Suzi Kvas: 4 %; Miran Jurkošek: 4 %
Osrednjeslovenske lokalne novice	Bruno Najdič: 12 %; Blaž Peterka: 8 %; Dominik Kozjek: 8 %; Mladen Kašič: 8 %; Draga Jeretina Anžin: 4 %
druzina.si	Vatican News: 5 %; Brane Gregorčič: 2 %; papež Frančišek: 2 %; Andrej Saje: 2 %; Johan Verschueren: 2 %
morel.si	Bruno Najdič: 3 %; Mladen Kašič: 3 %; Miha Štamcar: 3 %; ARSO: 3 %; Associated Press: 2 %
topnews.si	Janez Janša: 4 %; Palestinski Rdeči polmesec: 3 %; Josep Borrell: 3 %; Tatjana Bobnar: 3 %; Tanja Fajon: 3 %

(izdajatelj je v solastništvu Nadškofije Ljubljana in drugih štirih slovenskih škofij), imajo homogeno strukturo, pri čemer glavnino virov tvorijo cerkvene institucije in njihovi predstavniki (npr. katoliški medij *Vatican News*, papež Frančišek in generalni tajnik in tiskovni predstavnik Slovenske škofovske konference Andrej Saje). Specifičen homogenizacijski profil tvorijo politični portali (e-maribor.si, utrip-ljubljane.si, notranjska.si,

go-portal.si in gorenjski-utrip.si), ki v poročanju izkazujejo visok delež (predvsem) elitnih virov in v primerjavi z drugimi strukturnimi skupinami največjo koncentracijo medijskih virov, kar kaže izrazito zanašanje na povzemanje drugih medijev.

4 RAZPRAVA

Rezultati analize raznolikosti novic v Sloveniji potrjujejo, da pluralizacija in homogenizacija delujeta sočasno in protislovno ter strukturirata medijski prostor na način, ki hkrati širi in oži pogoje za demokratično razpravo. Analiza kaže, da institucionalna centralizacija informacijskih virov v medijski krajini v Sloveniji skupaj z lastniškimi strukturami, regionalno bližino in ideološko orientacijo medijev tvori ključne dejavnike homogenizacije, medtem ko selektivnost virov in asimetrična zastopnost družbenih akterjev potrujeta sistemske neenakosti v simbolnem prostoru, ki ga z novicami tvorijo mediji. Ti problemi raznolikosti novic odražajo širše posledice dolge »dvojnje revolucije«, v okviru katere se je v Sloveniji vzpostavilo paternalistično-komercialno medijsko okolje, z zabrisanimi mejami med političnimi in ekonomskimi interesi, medtem ko so državljski interesi potisnjeni na obrobje. Digitalizacija je ta razmerja okrepila, saj medijsko produkcijo novic vse bolj določajo težnje po racionalizaciji na podlagi zniževanja stroškov dela in standardizacije, iskanja upravljaljskih sinergij ter prilagajanja logikam internetnih družbenih omrežij in drugih digitalnih platform. V taki medijski krajini se ob sočasnih procesih homogenizacije in pluralizacije v novicah krepijo škodljivi vzorci, kar kažejo tudi naše ugotovitve.

Prvi sklop ugotovitev se nanaša na STA in njen pomen kot osrednje informacijske infrastrukture medijske krajine. Približno četrtnina analiziranih prispevkov temelji neposredno na vsebinah STA, bodisi z eksplisitno atribucijo avtorstva bodisi s posrednim poobjavljanjem. Ta vzorec potrjuje, da STA deluje kot ključen mehanizem homogenizacije, ki medijem omogoča hitro in poceni zapolnjevanje produkcijskega cikla novic z verodostojnimi in s točnimi informacijami, toda hkrati povečuje tveganje za zmanjševanje raznolikosti glasov in pogledov ter oženje javne razprave. Te ugotovitve kažejo, da je STA hkrati nepogrešljiv garant profesionalnih standardov in sistemski informacijski vir homogenizacije, medtem ko medijska krajina odraža pomembno stopnjo odvisnosti od nacionalne tiskovne agencije. Posledično se raznolikost novic v pomembni meri oblikuje v okvirih, ki jih postavlja STA, kar vpliva na možnosti kritičnega spremljanja javnega dogajanja in krepi vlogo agencije v medijski krajini v Sloveniji.

Drugi sklop ugotovitev opozarja na vlogo lastništva kot enega glavnih dejavnikov homogenizacije novic. Medijsko omrežje Media24, povezano z Martinom Odlazkom, reproducira vsebine v več sklopih – od regionalnih časopisov in spletnih portalov do radijskih mrež – kar jasno kaže racionalizacijo produkcije in strukturno pogojeno homogenizacijo. Vendar pa analiza razkriva tudi razlike med posameznimi skupinami. Medtem ko radijske mreže delujejo kot kompaktne skupine z visoko stopnjo vsebinske podobnosti, se v regionalnih spletnih in tiskanih medijih pojavljajo večja odstopanja, ki nakazujejo določeno mero diferenciacije. Znotraj Odlazkovega medijskega konglomerata homogenizacija ni enovita, temveč razpršena v več zgoščenih, a med seboj ločenih podomrežij z regionalnim oziroma lokalnim značajem. S tem Media24 ne ustvarja ene homogenizirane mreže novic, temveč več vozlišč. Taka struktura kaže, da lastniške povezave vodijo v segmentirano homogenizacijo, ki različno vpliva na raznolikost novic in pluralnost znotraj posameznih delov medijske krajine. Podobne vzorce, čeprav z različnimi intenzitetami, prepoznamo tudi pri drugih omrežjih. Skupina okoli RTV Slovenija tvori homogeno vozlišče z močnim osrednjim portalom ter s povezanimi radijskimi in televizijskimi programi, medtem ko omrežje Pro Plus kaže kombinacijo lastniških povezav in vzporednih vzorcev homogenizacije z nekaterimi regionalnimi mediji. Desno politično usmerjeni mediji tvorijo lastno vozlišče z močnim vzorcem homogenizacije, pri čemer se vsebine in interpretacije pogosto prekrivajo, kar notranje utrjuje potenciale za ideološko enotnost znotraj omrežja.

Tretji in četrti sklop ugotovitev kažeta, da selektivnost virov in zastopanost kategorij družbenih akterjev v analiziranih medijih prispevata k reprodukciji obstoječih razmerij družbene moči v slovenski medijski krajini. Politični in uradni glasovi imajo izrazito prevlado, saj tvorijo več kot tretjino vseh navedenih virov. Ta simbolna asimetrija dostopa do medijev hkrati razkriva, da so glasovi civilne družbe, strokovnjakov in državljanov sistemsko manj zastopani. Slika sicer ni enovita. Medtem ko nekateri mediji, predvsem tiskani mediji, javna RTV Slovenija in komercialna skupina Pro Plus, kažejo večjo raznolikost pri vključevanju širšega nabora virov, zlasti radijske mreže in desno politično usmerjeni mediji, kažejo izrazitejšo stopnjo elitizacije virov. Rezultati potrjujejo ugotovitve dozdajšnjih študij, da je raznolikost virov manj vprašanje kvantitete ter bolj odraz in reprodukcija obstoječih razmerij moči. Raznolikost virov in družbenih akterjev v novicah ni le problem števila glasov in pogledov, temveč vprašanje, kdo skozi novice krepi simbolno moč in kdo ostaja na obrobju.

Raznolikost novic je v slovenski medijski krajini določena s širšimi strukturnimi pogoji, ki se odražajo v racionalizaciji produkcije

novic, koncentraciji lastništva na prepletenih medijskih trgih, politični usmerjenosti medijev in medijskem prilagajanju zahtevnim razmeram na prepletenih medijskih trgih. V pomembni meri je rezultat razmerij moči, na podlagi katerih se tudi določa, kdo in kako dobi glas v medijskem simbolnem prostoru in kateri pogledi so prevladujoči. To potrjuje pomen raznolikosti novic kot pogoja za demokratizacijo družbenega komuniciranja in nalaga razmislek o nujnosti strukturnih sprememb, ki bi omogočile bolj vključujočo medijsko krajino.

5 OMEJITVE RAZISKAVE

Pluralizacija in homogenizacija sta sočasni in prepleteni dinamiki znotraj širših generativnih procesov novičarske produkcije, njun empirični izraz pa je v veliki meri odvisen od izbrane enote analize. V tej študiji smo homogenizacijo operacionalizirali na ravni besedila tako, da smo identificirali dobesedne sočasne pojavitve vsebin v različnih medijih in rekonstruirali omrežja ponovne uporabe vsebin. Tak pristop izolira primere, v katerih različni mediji objavijo identična ali vsebinsko enakovredna besedila, ter s tem razkriva skupne produkcijske vzorce, ki strukturirajo novičarstvo v slovenskem medijskem sistemu.

Alternativne operacionalizacije bi lahko osvetlile druge ravni konvergenca in raznolikosti, vključno s prekrivanjem agend in okvirjev, z reprezentacijo družbenih akterjev ali vrednotenjskimi asimetrijami v njihovem poročanju. Proučevanje teh dimenzij bi zahtevalo premik enote analize na raven virov.

Zaradi osredinjenosti analize na izključno novičarske vsebine so rezultati omejeni na področje novic. Nenovičarski žanri in formati – zlasti na radiu in televiziji (npr. oddaje z vključevanjem poslušalcev/gledalcev, pogovorne oddaje, magazinski formati) – omogočajo specifične interakcije, ki lahko krepijo glasove državljanov in preoblikujejo porazdelitev virov. Ker ti formati niso bili vključeni v analizo, je treba ocenjene ravni pluralizacije in udeležbe državljanov razumeti kot konservativne spodnje ocene.

Čeprav je bilo v raziskavo vključenih 141 medijev, kar je razmeroma obsežen vzorec, še zdaleč ne zajame celotne medijske krajine. Manjši lokalni portali, ki objavljajo le občasno, ter vsebine, ki nastajajo in krožijo na družbenih omrežjih, so v veliki meri ostali zunaj analize. Poleg tega je v podatkih prisotna določena pristranskost virov, saj večji delež vsebin izhaja iz Slovenske tiskovne agencije in RTV Slovenija, kar krepi učinek institucionalne centralizacije.

Dodatna omejitve raziskave se nanaša na koncept pluralnosti, ki smo ga operacionalizirali na podlagi kazalnikov entropije, učinkovitega

števila virov (ENS) in deleža elitnih oziroma neelitnih akterjev. Čeprav gre za robustne in uveljavljene kvantitativne mere, te ne zajamejo vsebinske kakovosti novinarskih prispevkov, npr. tega, ali je glas državljana predstavljen površno ali poglobljeno. Raznolikost je bila obravnavana v smislu razpršenosti virov, ne pa nujno v smislu dejanskega uravnoteženja različnih perspektiv, kar pomeni, da rezultati ne morejo v celoti zajeti simbolne in diskurzivne dimenzije medijske pluralnosti.

Pri merjenju procesov homogenizacije in pluralizacije medijskega poročanja smo se osredinili predvsem na raznolikost in porazdelitev virov ter na prekrivanje besedil med različnimi mediji. Tak pristop omogoča natančen vpogled v strukturne vzorce produkcije novic, a hkrati odpira vprašanje, katere dimenzije bi bilo smiselno vključiti za še celovitejše razumevanje. Ena od ključnih je lastništvo medijev: denimo, kako združne oblike, neodvisni portali ali skupnostni mediji prispevajo k raznolikosti v primerjavi z velikimi komercialnimi sistemi ali s politično povezanimi lastniki. Nadalje, glas državljanov v poročanju razumemo kot širok razpon praks – od bežnih uličnih anket, prek spontanih odzivov prebivalcev ob vremenskih ujmah in kratkih pričevanj s terena, do vključevanja državljanov v debate o ključnih družbenih vprašanjih. Za boljše razumevanje državljanskega glasu v medijskem poročanju bi bilo treba natančneje analizirati poročanje, tako da sistematično ločimo formate vključevanja državljanov.

Taki formati strukturno privilegirajo uradne vire in puščajo le omejen prostor za širši nabor akterjev, zato je ocene raznolikosti virov v teh medijih treba interpretirati ob upoštevanju teh strukturnih omejitev. To pa ne pomeni, da formati v načelnem smislu vzpostavljajo eksplicitne ovire za vključevanje državljanov, strokovnjakov in civilnodružbenih organizacij – njihova izključenost je predvsem posledica uredniških praks.

Nadalje bi bilo za podrobnejšo analizo vredno upoštevati tudi podobnost oziroma raznolikost uokvirjanja določenih družbenih problemov, saj se lahko iste teme pojavljajo v različnih medijih in različnih interpretacijah. Poleg tega bi raziskava lahko zajela še stopnjo prekrivanja tem, torej v kolikšni meri mediji sledijo podobni agendi ali pa odpirajo povsem različne vsebinske sklope. Taka razširitev bi omogočila premik k širšemu, vsebinsko bogatejšemu razumevanju pluralnosti, ki vključuje lastniške strukture, uredniške prakse in diskurzivne okvire, v katerih mediji oblikujejo javno razpravo.

6 VIRI IN LITERATURA

- Adam, Frane, Peter Sekloča, Primož Kristan, Darka Podmenik in Matevž Tomšič (2008): Vrednotna in nazorska usmerjenost slovenskih tiskanih medijev: Zaključno poročilo o rezultatih raziskovalnega dela na projektu v okviru Ciljnega raziskovalnega programa (CRP) »Konkurenčnost Slovenije 2006–2013«. Ljubljana: Ministrstvo za kulturo RS.
- Bašić Hrvatina, Sandra (2004): Zmeda zaradi Zmed-a. *Medijska preža* 20/21: 20–21.
- Bašić Hrvatina, Sandra in Lenart J. Kučić (2004): Slovenija. V Brankica Petković (ur.), *Medijsko lastništvo: Vpliv lastništva na neodvisnost in pluralizem medijev v Sloveniji in drugih post-socialističnih državah*, 49–90. Ljubljana: Mirovni inštitut.
- Bašić Hrvatina, Sandra in Brankica Petković (2007): In temu pravite medijski trg? Vloga države v medijskem sektorju v Sloveniji. Ljubljana: Mirovni inštitut.
- Bašić Hrvatina, Sandra in Marko Milosavljević (2010): Slovenskih medijskih 20 let: quid pro quo. *Medijska preža* 37: 4–7.
- Beckers, Kathleen, Andrea Masini, Julie Sevenans, Miriam van der Burg, Julie De Smedt, Hilde Van den Bulck in Stefaan Walgrave (2017): Are Newspapers' News Stories Becoming More Alike? *Media Content Diversity in Belgium, 1983–2013. Journalism* 20 (12): 1665–1683.
- Bembič, Branko in Igor Vobič (2021): Koalicije preživetja v obdobju zatona časopisne industrije: študija primera. *Javnost – The Public* 28 (S1): S81–S102.
- Brown, Roger, Allan Collins in Paul Duguid (1987): Situated Cognition and the Culture of Learning. *Educational Researcher* 18 (1): 32–42.
- Calhoun, Craig (1992): *Habermas and the Public Sphere*. Cambridge, MA: MIT Press.
- Heim, Kelly, Emily J. West, Michael L. Anderson in Philip M. Napoli (2018): Valuing Media Diversity. *International Journal of Communication* 12: 2949–2972.
- Hendrickx, Jonathan (2019): Measuring Media Concentration and Diversity. *Journalism Studies* 20 (13): 1819–1837.
- Hendrickx, Jonathan in Heritiana Ranaivoson (2019): Why and How Higher Media Concentration Equals Lower News Diversity – The Mediahuis Case. *Journalism* 22 (11): 2800–2815.
- Hendrickx, Jonathan, Pieter Ballon in Heritiana Ranaivoson (2020): Dissecting News Diversity: An Integrated Conceptual Framework. *Journalism* 23 (8): 1751–1769.

- Hendrickx, Jonathan in Annelien Van Remoortere (2024): Exploring the Link Between Media Concentration and News Content Diversity Using Automated Text Analysis. *Journalism* 25 (2): 353–371.
- Humprecht, Edda in Frank Esser (2017): A Glass Ceiling in the Online Age? *Journalism Studies* 19 (6): 807–824.
- Joris, Glen, Frederik De Grove, Kristin Van Damme in Lieven De Marez (2020): News Diversity Reconsidered. *Journalism Studies* 21 (13): 1893–1912.
- Kaluža, Jernej in Sašo Slaček Brlek (ur.) (2020): V senci digitalnih velikanov: sodobni trendi v slovenskem digitalnem novinarstvu. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede, Založba FDV.
- Karppinen, Kari (2018): Journalism, Pluralism, and Diversity. V Tim P. Vos (ur.), *Journalism*, 493–510. Berlin: De Gruyter Mouton.
- Kučić, Lenart J. (2015): Kako sta Pop TV in Kanal A dolga leta nepoštено izkoriščala prevlado na televizijskem trgu. Pod črto, 6. januar. Dostopno prek <https://podcrto.si/kako-sta-pop-tv-in-kanal-a-dolga-leta-neposteno-izkoriscala-monopol-na-televizijskem-trgu/> (1. 2. 2026).
- Kučić, Lenart J. (2019): Infografika: internetni mediji SDS. Pod črto, 10. december. Dostopno prek <https://podcrto.si/author/lenartkucic/> (1. 2. 2026).
- Kučić, Lenart J. (2020): Mediji Martina Odlazka (2. del). Pod črto, 23. november. Dostopno prek <https://podcrto.si/mediji-martina-odlazka-2-del-ni-varovalk-pred-zlorabo-kopicenja-medijev/> (1. 2. 2026).
- Loeberbach, Felicia, Judith Moeller, Damian Trilling in Wouter van Atteveldt (2020): The Unified Framework of Media Diversity. *Digital Journalism* 8 (5): 605–642.
- Magin, Melanie, Birgit Stark, Olaf Jandura, Linards Udriš, Andreas Riedl, Miriam Klein, Mark Eisenegger, Raphael Kösters in Brigitte Hofstetter Furrer (2023): Towards a Multi-Perspective Approach to News Content Diversity Based on Liberal and Deliberative Models of Democracy. *Journalism Studies* 24 (5): 669–696.
- McQuail, Denis (1992): *Media Performance: Mass Communication and the Public Interest*. London: Sage Publications.
- Milosavljević, Marko in Romana Biljak Gerjevič (2024): *Monitoring Media Pluralism in the Digital Era: Slovenia 2023*. San Domenico di Fiesole: European University Institute.
- Napoli, Philip (1999): Deconstructing the Diversity Principle. *Journal of Communication* 49 (4): 7–34.
- Pirc, Tatjana (2023): Pritisk na tisk – lastniki in vodstva. *Radio Slovenija*, 1. februar.

- Powers, Matthew in Rodney Benson (2014): Is the Internet Homogenizing or Diversifying the News? *International Journal of Press/Politics* 19 (3): 246–265.
- Radio Študent (2024): Neuvrščeni mediji ostajajo neuvrščeni. *Radio Študent*, 29. januar. Dostopno prek <https://radiostudent.si/politika/odprti-politici-termin/neuvrsceni-mediji-ostajajo-neuvrsceni> (1. 2. 2026)
- Raeijmaekers, Danielle in Pieter Maesele (2015): Media, Pluralism and Democracy. *Media, Culture & Society* 37 (7): 1042–1059.
- Sekloča, Peter in Sašo Slaček Brlek (2024): Struktura slovenskega medijskega trga v ekonomiji pozornosti. *Javnost – The Public* 31 (5): S101–S121.
- Sjøvaag, Helle (2014): *Media Diversity and the Political Economy of the Media*. Göteborg: Nordicom.
- Splichal, Slavko (2001): Imitative Revolutions. *Javnost – The Public* 8 (4): 31–58.
- Splichal, Slavko (ur.) (2020): *Premisleki o prihodnosti javnih medijev*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede, Založba FDV.
- Splichal, Slavko in Peter Dahlgren (2016): Journalism Between De-Professionalisation and Democratisation. *European Journal of Communication* 31 (1): 5–18.
- Tomšič, Matevž, Borut Rončević, Nuša Erman in Tamara Besednjak Valič (2020): Raziskava medijske krajine. Ljubljana: Fakulteta za medije (FAM).
- van Cuilenburg, Jan (1999): On Competition, Access and Diversity in Media, Old and New. *New Media & Society* 1 (2): 183–207.
- Vezjak, Boris (2021): Osemnajst portalov blizu SDS. In *Media Res*, 23. februar. Dostopno prek <https://vezjak.com/2021/02/23/osemnajst-portalov-stranka-sds/> (1. 2. 2026).
- Voakes, Paul S., Jack Kapfer, David Kurpius in David Shano-Yeon Chern (1996) Diversity in the News. *Journalism and Mass Communication Quarterly* 73 (3): 582–593.
- Vobič, Igor (2020): Novinarstvo onkraj zidu. V Jernej Kaluža in Sašo Slaček Brlek (ur.), *V senci digitalnih velikanov*, 201–212. Ljubljana: Založba FDV.
- Vobič, Igor (2023): Slovenia: A Paternal-Commercial Media Environment amid the Digital Transformation of Social Communication. V Bogusława Dobek-Ostrowska in Jelena Kleut (ur.), *Media Systems in Balkan Countries*, 149–166. Berlin: Peter Lang.
- Vobič, Igor (2025): Zaton novinarske avtoritete. V Igor Vobič in Jernej Amon Prodnik (ur.), *Novinarstvo na prelomnicah*, 53–84. Ljubljana: Založba FDV.
- Vobič, Igor in Branko Bembič (2021): Interrogating the Inverse. *Journalism Studies* 22 (10): 1239–1258.